

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

30. juuni 2022*

Eelotsusetaotlus – Õiguslane koostöö kriminaalasjades – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artiklid 6 ja 47 – Liikumis- ja elukohavabadus – Õigus tõhusale kohtulikule kaitsele – Võrdväarsuse ja vastastikuse usalduse põhimõte – Raamotsus 2002/584/JSK – Direktiiv 2012/13/EL – Õigus saada kriminaalmenetluses teavet – Õiguste deklaratsioon vahistamise korral – Õigus saada teavet riigisisese vahistamismääruse aluseks oleva süüdistuse kohta – Õigus tutvuda kohtuasja materjalidega – Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimused vahistamismäärust täitvas liikmesriigis viibiva süüdistatava suhtes – Liidu õiguse esimus

Kohtuasjas C-105/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Spetsializiran nakazatelen sadi (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) 22. veebruari 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, kriminaalasjas järgmise isiku suhtes:

IR,

menetluses osales:

Spetsializirana prokuratura,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos (ettekandja), kohtunikud S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- IR, esindajad: *advokati* A. O. Mandzhukova-Stoyanova ja C. Nedyalkova,
- Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja I. Zaloguin,

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 6 ja 47, liikumis- ja elukohavabadust, võrdväärsuse põhimõtet, vastastikuse usalduse põhimõtet ja liidu õiguse esimuse põhimõtet ning nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsust 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2002/584“).
- 2 Taotlus on esitatud IRI suhtes sigarettide salakaubaveoga seoses alustatud kriminaalmenetluses.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artiklis 5 on sätestatud:

„1. Igaühel on õigus isikuvabadusele ja -puutumatusse. Kelleltki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:

[...]

- c) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua isik pädeva õigusasutuse ette põhjendatult kahtlustatuna õigusrikkumises või et põhjendatud vajaduse korral takistada õigusrikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;

[...]

- f) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et vältida isiku loata sissesõitu riiki või et võtta meetmeid isiku väljasaatmiseks või -andmiseks.

2. Igale vahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamise põhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.

[...]

4. Igaühel, kellelt on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamisega, on õigus taotleda menetlust, milles kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise õiguspärasuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine on õigusvastane.

[...]“.

Liidu õigus

Raamotsus 2002/584

- 4 Raamotsuse 2002/584 põhjenduses 5 on märgitud:

„[...] Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. [...]“.

- 5 Raamotsuse artiklis 1 on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL lepingu] artiklis 6.“

- 6 Raamotsuse artikli 6 lõike 1 kohaselt on vahistamismääruse teinud õigusasutus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.

- 7 Raamotsuse artiklis 8 „Euroopa vahistamismääruse sisu ja vorm“ on ette nähtud:

„1. Euroopa vahistamismäärus sisaldab järgmist teavet, mis on esitatud vastavalt lisas toodud vormile:

- a) tagaotsitava isikuandmed ja kodakondsus;
- b) vahistamismääruse teinud õigusasutuse nimi, aadress, telefoni- ja faksinumber ning elektronposti aadress;
- c) tõendid täidetava kohtuotsuse, vahistamismääruse või mis tahes muu sama jõuga täidetava kohtuotsuse kohta, mis kuulub artiklite 1 ja 2 rakendusalas;
- d) süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon, eelkõige seoses artikliga 2;
- e) süüteo toimepaneku tehiolude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad;
- f) lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral määratud karistus või kuriteo eest ettenähtud karistumäär vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel;
- g) võimaluse korral muud süüteo tagajärjed.

2. Euroopa vahistamismäärus tuleb tõlkida vahistamismäärust täitva liikmesriigi ametlikku keelde või ühte tema ametlikest keeltest. Mis tahes liikmesriik võib käesoleva raamotsuse vastuvõtmisel või hiljem kinnitada deklaratsioonis, mis antakse hoiule [Euroopa Liidu N]õukogu peasekretariaati, et ta aktsepteerib tõlget ühte või mitmesse Euroopa ühenduste institutsioonide ametlikest keeltest.“

- 8 Raamotsuse 2002/584 artikli 17 „Euroopa vahistamismääruse täitmisotsuse tähtajad ja kord“ lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa vahistamismäärust menetletakse ja see täidetakse viivitamatult.“

- 9 Raamotsuse lisas on toodud vorm, milles on üksikasjalikult esitatud teave, mis peab sisalduma Euroopa vahistamismääruses.

Direktiiv 2012/13/EL

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiivi 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1), põhjenduses 14 on märgitud, et liikmesriikide vastastikust usalduse suurendamiseks kehtestatakse selle direktiiviga ühised miinimumnõuded teabe kohta, mida antakse kuriteo toimepanemises kahtlustatavale või süüdistatavale nende õiguste ja süüdistuse kohta, ning et direktiivi aluseks on hartas ja eelkõige selle artiklites 6, 47 ja 48 sätestatud õigused EIÕK artiklite 5 ja 6 alusel, nagu neid tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.

- 11 Direktiivi artiklis 6 on sätestatud:

„1. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule antakse teavet kuriteo kohta, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse. Seda teavet antakse viivitamata ja vajaliku üksikasjalikkusega, et tagada õiglane menetlus ning võimaldada tõhusalt kasutada kaitseõigust.

2. Liikmesriik tagab, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes vahistatakse või peetakse kinni, teatatakse tema vahistamise või kinnipidamise põhjused, sealhulgas kuritegu, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse.

3. Liikmesriik tagab, et hiljemalt süüdistuse asjaolude esitamisel kohtule antakse üksikasjalikku teavet süüdistuse kohta, sealhulgas kuriteo olemuse ja liigi ning süüdistatava isiku kuriteos osalemise laadi kohta.

[...]“.

Bulgaaria õigus

- 12 Raamotsus 2002/584 võeti üle seadusega väljaandmise ja Euroopa vahistamismääruse kohta (zakon za ekstraditsiata i evropeyskata zapoved za arest) (DV nr 46, 2005). Seaduse artikkel 37 ja seadusele lisatud vorm vastavad raamotsuse artiklile 8 ja selle lisas toodud vormile.

- 13 Kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno-protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“) artiklis 55 ja seaduse siseministeeriumi kohta (Zakon za Ministerstvoto na vatreshnite raboti) artiklites 72–74 on ette nähtud, et Bulgaarias sealsete ametivõimude poolt riigisisese vahistamismääruse alusel vahi alla võetud isikut teavitatakse tema kui vahistatu õigustest ja ka õigustest, mis tal on süüdistatavana.
- 14 NPK artikli 59 lõigete 1 ja 2 kohaselt esitatakse tõkendit, nt eelvangistust ettenägevas õigusaktis tõkendi kohaldamise põhjendused ning see akt antakse süüdistatavale. Riigisiseses vahistamise otsuses tuleb kindlasti märkida selle vaidlustamise võimalused.
- 15 NPK artikli 65 lõike 3 teise lausega ja artikli 269 lõike 3 punkti 4 alapunktiga b ei ole vastuolus õiguskaitsevahendite kasutamine juhul, kui isik vahistatakse vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 16 NPK artiklite 65 ja 270 kohaselt teavitatakse vahistatut õigusest esitada vahistamismääruse peale kaebus ja tutvuda selle kaebuse raames kõigi kohtuasja materjalidega. Tal peab olema võimalik otse ühendust võtta oma advokaadiga, seda ka siis, kui tegemist on määratud kaitsjaga. Lisaks saadab kohus vahistatule omal algatusel süüdistusakti koopia, milles kirjeldatakse üksikasjalikult süüdistuse aluseks olevaid tegusid, ja kohtuistungil kuupäeva kindlaksmääramise määruse, milles on üksikasjalikult kirjeldatud tema õigusi kohtumenetluses. Vahistatu võib pärast seda, kui teda on teavitatud tema õigustest ning tema vahistamise faktilistest ja õiguslikest asjaoludest, esitada viivitamatult kohtule selle vahistamise peale kaebuse.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 Põhikohtuasja asjaolud on identsed 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuse Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75) aluseks olnud kohtuasja asjaoludega.
- 18 Spetsializirana prokuratura (eriprokuratuur, Bulgaaria) alustas kriminaalmenetlust IRI suhtes, keda süüdistati selles, et ta osales kuritegelikus ühenduses, mille eesmärk oli toime panna maksusüütegusid.
- 19 IRI suhtes toimuva kriminaalmenetluse kohtuliku uurimise etapi alustamise ajaks 24. veebruaril 2017 oli ta oma alalisest elukohast lahkunud ja tema viibimiskohta ei suudetud kindlaks teha.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus nägi 10. aprilli 2017. aasta määruses IRile ette eelvangistuse; sellise meetme puhul on tegemist riigisisese vahistamismäärusega.
- 21 25. mail 2017 tehti IRI suhtes, kes oli ikka veel leidmata, Euroopa vahistamismäärus. Määratud kaitsja asendati uue, samuti määratud kaitsjaga.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tühistas 20. augustil 2019 selle vahistamismääruse ja kuna ta soovis teha IRI suhtes uut Euroopa vahistamismäärust ning täpsustada, milline teave tuleb sellele lisada, esitas ta Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse kohtuasjas C-649/19, Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon).

- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul vastati 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuses Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75) küll eelotsusetaotluses esitatud küsimustele, kuid kõik kahtlused ei ole sellega hajutatud. Lisaks ilmneseid selles kohtuotsuses antud vastuseid arvestades uued kahtlused.
- 24 Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul käesoleva kohtuasja raames esitatud küsimuste eesmärk sisuliselt selgitada, kuidas ta peab koostama uue Euroopa vahistamismääruse, mille ta kavatses IRi suhtes teha, nimelt seoses vahistamismäärust täitvale õigusasutusele edastatava ja süüdistatava õigusi puudutava teabega, lisaks soovib ta teada, kuidas ta peab käituma juhul, kui see isik taotleb riigisisese vahistamise otsuse tühistamist.
- 25 Ta rõhutab, et käesolevas kohtuasjas on küsimused esitatud seoses tagaotsitava võimalustega esitada kaebus tema vahistamise peale, eelkõige alates hetkest, mil vahistamine toimub Euroopa vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, kuni selle ajani, mil see isik antakse üle vahistamismääruse teinud liikmesriigile.
- 26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsusest Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75) nähtub, et direktiivi 2012/13 artiklid 4, 6 ja 7 ei ole kohaldatavad teabe suhtes, mis tuleb edastada vahistatud isikule enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile. Sellest tuleneb, et vahistamismääruse teinud õigusasutusel ei ole selle direktiivi järgi kohustust isikut enne üleandmist teavitada. Siiski tekib küsimus, kas selline tõlgendus on kooskõlas liidu õiguse aluseks olevate põhimõtetega.
- 27 Lisaks, vastavalt 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsuse Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75) punktidele 79 ja 80 on õigust tõhusale kohtulikule kaitsele järgitud, kui isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, saab vahistamisotsuse peale kaebuse esitada pärast tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile. Seega, *a contrario*, ei pea tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks saama sellist kaebust esitada tingimata enne üleandmist. Neil asjaoludel tekib küsimus, kas riigisisene õigusnorm, mis nõuab, et puudutatud isikule tuleb esitada teave riigisisese vahistamisotsuse ja selle otsuse peale kaebuse esitamise õiguse kohta, isegi kui see isik ei viibi vahistamismääruse teinud liikmesriigis, kujutab endast liidu õiguse rikkumist.
- 28 Seega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus esimese küsimuse raames teada, kas harta artikliga 6 koostoimes EIÕK artikli 5 lõike 1 punktiga c ja lõigetega 2 ja 4, harta artikliga 47, liikumis- ja elukohavabadusega ning võrdvääruse ja vastastikuse usalduse põhimõttega on vastuolus see, kui vahistamismääruse teinud õigusasutus raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses ei hoolitse selle eest, et teavitada Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikut tema vahistamise faktilistest ja õiguslikest põhjustest ja selle peale kaebuse esitamise võimalustest, kuni see isik viibib vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil.
- 29 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esimesena, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast nähtuvalt ei nõustu viimane väitega, et EIÕK artikli 5 lõike 1 punktis c ette nähtud nõue ei ole kohaldatav ajavahemikus, mil Euroopa vahistamismääruse tegemise alus on riigisisene vahistamise otsus, vaid seda kohaldatakse alles pärast tagaotsitava üleandmist. Seega tuleb tagada süüdistatava kaitseõigused alates selle isiku vahistamisest Euroopa vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.

- 30 Mis puudutab teisena „tõhusa õiguskaitsevahendi“ nõude järgimist harta artikli 47 tähenduses, siis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et EIÕK artiklit 5 puudutava Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika alusel tunnustab harta artikkel 47 Euroopa vahistamismääruses nimetatud isiku õigust sellele, et teda teavitatakse vahistamise faktilistest ja õiguslikest põhjustest ning selle peale kaebuse esitamise võimalustest ka siis, kui ta on vahistatud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 31 Täpsemalt, kui see isik vaidlustab vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vahistamise ajal edukalt vahistamismääruse teinud liikmesriigis selle vahistamise, tähendaks see vahistamise otsuse tühistamist ja ühtlasi Euroopa vahistamismääruse tagasivõtmist ning puudutatud isiku vabastamist vahistamismäärust täitva õigusasutuse poolt. Sel põhjusel kujutaks võimalus vaidlustada riigisisene vahistamise otsus niipea, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus on isiku selle põhjal kinni pidanud, Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses endast tõepoolest tõhusat õiguskaitsevahendit.
- 32 Vaatamata 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsusest Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75, punktid 79 ja 80) tulenevale kohtupraktikale soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus aga teada, kas tõhus on tagaotsitava õiguskaitsevahend, mille toime avaldub alles pärast Euroopa vahistamismääruse menetluse lõppemist tema üleandmisel vahistamismääruse teinud liikmesriigis. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ei ole mõeldav, et raamotsus 2002/584 välistab riigisisese vahistamise otsusest teatamise tagaotsitavale. Vastupidi, just kriminaalmenetluse raames tehtud Euroopa vahistamismääruse puhul on süüdistatava teavitamine enne üleandmist eriti vajalik.
- 33 Lõpuks, et saada selline tõhus kohtulik kaitse isikule, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, mis oleks rohkem kui Euroopa Kohtu praktikas talle tunnustatud kaheastmeline kohtulik kaitse, nimelt riigisisese vahistamise otsuse ja Euroopa vahistamismääruse tegemine, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates vajalik anda sellele isikule kolmas kaitsetase, nimelt kaitse vahistamismääruse teinud õigusasutuse suhtes Euroopa vahistamismääruse täitmise raames, kui see isik viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Ka proportsionaalsuse põhimõtte järgimine nõuab, et sellel isikul oleks tõhus õiguskaitsevahend riigisisese vahistamise otsuse vaidlustamiseks, kui ta viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis.
- 34 Kolmandana leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et erinevalt puhtalt riigisisesest olukorrast sisaldab asjaolu, et vahistamismääruse teinud õigusasutus ei ilmuta mingit hoolsust tingimuste loomiseks selleks, et isikut, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, teavitataks tema vahistamise faktilistest ja õiguslikest põhjustest kohe, kui ta on vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil leitud ja vajaduse korral vahistatud, ELL artikli 3 lõikes 2 ja ELTL artiklites 20 ja 21 ette nähtud liikumis- ja elukohavabaduse teostamise otsest riivet, sest sellega raskendab nimetatud asutus selle õiguse teostamist. Nimelt koheldakse kirjeldatud olukorras seda õigust kasutanud isikuid põhjendamatult ebavõrdselt.
- 35 Neljandana leiab see kohus, et võrdväarsuse põhimõtet arvestades ei tohi sellise isiku õiguslik olukord, kelle suhtes on tehtud riigisisene vahistamise otsus, mille alusel tehakse seejärel Euroopa vahistamismäärus, olla vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil vahistamise ajal ebasoodsam kui vahistamisel selle määruse teinud riigi territooriumil. Sama kehtib ka sellest otsusest teavitamise kohta, kui otsus tehti ilma süüdistatava kohalviibimiseta.
- 36 Viiendana seatakse ohtu vastastikuse usalduse põhimõtte, kui isikul, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, puudub kohane võimalus esitada oma vastuväited vahistamismääruse teinud õigusasutusele ka siis, kui ta viibib vahistamismäärust täitvas

liikmesriigis. Sellise võimaluse puudumisel seisaks vahistamismäärust täitev õigusasutus ju silmitsi dilemmaga, täites Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud varem olemas olnud põhjenduste alusel, kuid mille puhul ei ole kindel, et need veel esinevad, mis tähendab, et nende põhjal võib vahistamismääruse täita, kuid ei saa olla kindel, et tagaotsitava põhiõigused on vahistamismääruse teinud liikmesriigis tegelikult kaitstud.

- 37 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liidu õigusega on vastuolus riigisisese õigusnormid, mis nõuavad, et olenemata sellest, kas süüdistatav viibib selle liikmesriigi või mõne muu liikmesriigi territooriumil, teavitatakse teda riigisisese vahistamise otsuse koopia kättetoimetamisega tema vahistamise faktilistest ja õiguslikest põhjustest ning võimalusest see otsus vaidlustada. Nimelt nähtub 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsusest Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75), et Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võetud süüdistataval ei ole õigusi direktiivi 2012/13 tähenduses, mis tal oleksid puhtalt riigisisese vahistamise korral, sest liidu seadusandja on teinud teadliku otsuse mitte anda sellisele isikule direktiivi artiklites 3 ja 4 nimetatud õigusi. Sellest järeldub, et kui riigisisene õigus siiski annab talle niisugused õigused, kuigi vahistamine toimub teises liikmesriigis, võib see olla direktiiviga vastuolus. Lisaks tekib küsimus, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus peab juhul, kui ta saab vahistamise tühistamise taotluse, mille on esitanud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis viibiv süüdistatav, jätma selle taotluse läbi vaatamata kuni isiku üleandmiseni pärast Euroopa vahistamismääruse täitmist.
- 38 Lõpuks, juhul kui vastusest esimesele küsimusele järeldub, et liidu õigus nõuab, et Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevat isikut teavitataks riigisisese vahistamise otsuse faktilistest ja õiguslikest põhjustest ning selle peale kaebuse esitamise võimalustest, või kui vastusest teisele küsimusele tuleneb, et selline teavitamine ei ole liidu õigusega vastuolus, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kolmanda küsimusega teada, kuidas seda teavet tuleks edastada.
- 39 Nendel asjaoludel otsustas Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas harta artikliga 6, koostoimes EIÕK artikli 5 lõigetega 4 ja 2 ning lõike 1 punktiga c, harta artikliga 47, liikumis- ja elukohavabadusega, võrdväarsuse põhimõttega ning vastastikuse usalduse põhimõttega on kooskõlas, kui raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 kohane vahistamismääruse teinud õigusasutus ei tee ajal, mil tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil, mingeid jõupingutusi selleks, et tagaotsitavat tema vahi alla võtmise faktilistest ja õiguslikest alustest ning vahistamismääruse vaidlustamise õigusest teavitada?
 2. Kui vastus on jaatav, siis kas põhimõte, et liidu õigusel on riigisisese õiguse suhtes esimus, paneb vahistamismääruse teinud õigusasutusele kohustuse loobuda kõnealusest teavitamisest ning juhul, kui hoolimata teavitamata jätmisest taotleb tagaotsitav riigisisese vahistamismääruse tühistamist, lisaks kohustuse vaadata see taotlus sisuliselt läbi alles pärast tagaotsitava üleandmist?
 3. Millised liidu õiguses ette nähtud õiguslikud meetmed on selliseks teavitamiseks sobivad?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 40 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas harta artikleid 6 ja 47, liikumis- ja elukohavabadust ning võrdväarsuse ja vastastikuse usalduse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et raamotsuse 2002/584 alusel Euroopa vahistamismääruse teinud õigusasutus on kohustatud edastama vahistamismääruse subjektiks olevale isikule riigisisese otsuse tema vahistamise kohta ja teabe võimalustest selle otsuse peale kaebuse esitamiseks ka siis, kui see isik viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis ega ole üle antud vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele.
- 41 Mis puudutab esimesena harta artikleid 6 ja 47, siis tuleb märkida, et nagu on kinnitatud raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3, ei mõjuta see kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud ELL artiklis 6.
- 42 Selle kohta on Euroopa Kohus esiteks märkinud, et raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktides d ja e on ette nähtud, et Euroopa vahistamismäärus peab sisaldama teavet süüte olemuse ja õigusliku kvalifikatsiooni kohta, samuti süüte toimepaneku tehioolude kirjeldust, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad. See teave vastab aga sisuliselt teabele, mida on nimetatud direktiivi 2012/13 artiklis 6 (28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 78), kusjuures direktiivi põhjendusest 14 nähtuvalt kehtestatakse selleks, et suurendada liikmesriikide vastastikust usaldust, selle direktiiviga ühised miinimumnõuded teabe kohta, mida antakse kuriteo toimepanemises kahtlustatavale või süüdistatavale nende õiguste ja süüdistuse kohta; nimetatud direktiivi aluseks on hartas ja eelkõige selle artiklites 6 ja 47 sätestatud õigused EIÖK artiklite 5 ja 6 alusel, nagu neid tõlgendab Euroopa Inimõiguste Kohus.
- 43 Sellest järeldeb, et Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isikut teavitatakse vahistamismäärust täitvas liikmesriigis enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele tema vahistamise põhjustest, sealhulgas kuriteost, mille toimepanemises teda kahtlustatakse või süüdistatakse.
- 44 Teiseks on Euroopa Kohus selgitanud, et õigus tõhusale kohtulikule kaitsesele harta artikli 47 tähenduses ei nõua, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusnormides ette nähtud kaebeõigust kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse peale saaks teostada enne asjaomase isiku üleandmist selle liikmesriigi pädevatele asutustele. Seega leidis Euroopa Kohus, et õiguse tõhusale kohtulikule kaitsesele rikkumine ei saa tuleneda ainuüksi asjaolust, et isikut, kelle suhtes on kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus, ei teavitata vahistamismääruse teinud liikmesriigis olemasolevatest õiguskaitsevahenditest ja ta saab tutvuda kohtuasja materjalidega alles pärast tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele (vt selle kohta 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punktid 79 ja 80).
- 45 Nii nähtub 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsusest Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon) (C-649/19, EU:C:2021:75), et harta artiklites 6 ja 47 ei ole nõutud, et isikul, kelle suhtes on tehtud kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks Euroopa vahistamismäärus raamotsuse 2002/584 tähenduses, oleks enne vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele

asutustele üleandmist võimalus tutvuda riigisisese kohtuasja materjalidega ja teda oleks teavitatud kaebvõimalustest, et vaidlustada vahistamismääruse teinud õigusasutuses Euroopa vahistamismäärust puudutav otsus.

- 46 Tuleb aga märkida, et sellist tõlgendust saab ilma pikemata üle kanda teabele riigisisese vahistamise otsuse kohta, mis kujutab endast Euroopa vahistamismääruse aluseks olevat riigisisest vahistamismäärust, ning erinevatele õiguskaitsevahenditele, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis saab selle otsuse peale kasutada. Niisuguses olukorras on süüdistatavale harta artiklitest 6 ja 47 tulenevad õigused ja eelkõige õigus saada kriminaalmenetluses teavet oma õiguste osas ja tema vastu esitatud süüdistuse kohta, kaitstud, sest esiteks sisaldab Euroopa vahistamismäärus raamotsuse 2002/584 artiklis 8 ette nähtud teavet, ning teiseks teavitatakse süüdistatavat õiguskaitsevahenditest vahistamismääruse teinud liikmesriigis ja tal võimaldatakse kooskõlas direktiiviga 2012/13 tutvuda kohtuasja materjalidega niipea, kui ta on üle antud selle riigi pädevatele asutustele.
- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et see olukord ei ole rahuldav, ning arwab, et vahistamismääruse teinud õigusasutus peaks teavitama Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevat isikut juba enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile selle vahistamismääruse aluseks olevast riigisisest otsusest ning kaebvõimalustest selle otsuse peale. Selline tõlgendus oleks kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast tulenevate nõuetega, eelkõige seoses EIÖK artikli 5 lõike 1 punktidega c ja f koostoides selle artikli lõigetega 2 ja 4.
- 48 Selles osas on sobiv meelde tuletada, et nimetatud raamotsusega sisse viidud Euroopa vahistamismääruse süsteemi aluseks on vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis tugineb ise liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse põhimõttele seoses asjaoluga, et nende vastavad riigisised õiguskorrad saavad tagada liidu tasandil tunnustatud ning eeskätt hartas kehtestatud põhiõiguste võrdväärse ja tõhusa kaitse (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 77, ning 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 71).
- 49 Kui Euroopa vahistamismäärus on välja antud selleks, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, peab nimetatud isikul menetluse esimeses staadiumis juba olema olnud võimalik tugineda menetluslikele tagatistele ja põhiõigustele, mille kaitsmise peab vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus tagama vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele, muu hulgas riikliku vahistamismääruse tegemisel (1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 55, ja 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 72).
- 50 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et Euroopa vahistamismääruse süsteem pakub seega tagaotsitavale põhi- ja menetlusõiguste kahetasandilist kaitset, sest kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud esimesel tasandil, kui tehakse selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, lisandub kaitse, mis tuleb tagada teisel tasandil, kui tehakse Euroopa vahistamismäärus (1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi, C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 56, ja 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 73).
- 51 Kuna Euroopa vahistamismääruse tegemine riivab harta artiklis 6 asjaomasele isikule ette nähtud õigust vabadusele, eeldab see kaitse, et otsus, mis vastab tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, võetakse vastu vähemalt ühel nendest kaitse kahest tasandist (27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG

ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 68, ning 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 74).

- 52 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub seega, et kui selline otsus tehakse kas riigisisese vahistamismääruse tegemise hetkel või Euroopa vahistamismääruse tegemise hetkel, ei nõua harta artiklitega 6 ja 47 tagatud kaitse, et tagaotsitavale oleks tagatud kolmas õiguskaitse tase, nagu seda pidas silmas eelotsusetaotluse esitanud kohus ja mille puhul oleks sellel isikul õigus saada enne vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutustele üleandmist riigisisene vahistamise otsus, mis on Euroopa vahistamismääruse alus, ja teave selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta.
- 53 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et põhikohtuasjas tegi riigisisese vahistamismääruse kohus ja sama kehtib ka Euroopa vahistamismääruse kohta, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus selle vajaduse korral teeb. Sellest järeldub, et mõlemal tagaotsitavale tagatud kohtuliku kaitse tasandil on tehtud otsused, mis vastavad põhimõtteliselt tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.
- 54 Lisaks tuleb seoses EIÕK artikli 5 lõike 1 punktidega c ja f, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, meelde tuletada, et kuna harta artiklis 6 ette nähtud õigused, mille kohaselt on igaühel õigus isikuvabadusele ja -puutumatusel, vastavad EIÕK artiklis 5 tagatud õigustele ja neil on vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 sama tähendus ja ulatus, tuleb lähtuda Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast.
- 55 EIÕK artikli 5 lõikes 1 on ette nähtud, et igaühel on õigus isikuvabadusele ja -puutumatusel ning kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud kindlaksmääratud juhtudel, mida on nimetatud lõike 1 punktides c ja f. Lõike 1 punkt c puudutab seaduslikku vahistamist ja kinnipidamist, et tuua isik pädeva õigusasutuse ette põhjendatult kahtlustatuna õigusrikkumises või et põhjendatud vajaduse korral takistada õigusrikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda. Lõike 1 punktis f nimetatakse seaduslikku vahistamist või kinnipidamist, et vältida isiku loata sissesõitu riiki või et võtta meetmeid isiku väljasaatmiseks või -andmiseks.
- 56 Sellega seoses tuleb kõigepealt meelde tuletada, et raamotsusega 2002/584 kehtestatud Euroopa vahistamismääruse mehhanism vastab EIÕK artikli 5 lõike 1 punktis f nimetatud olukorrale (vt selle kohta 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punkt 55).
- 57 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, on Euroopa Inimõiguste Kohus otsustanud, et kui väljaandmismenetluses on väljaandmistaoitluse aluseks olev riigisisene otsus kehtetu, vastutab väljaandmistaoitluse esitanud riik asjaomase isiku ebaseadusliku vahistamise eest väljaandmistaoitluse saanud riigis. Sellises olukorras on taotluse esitanud riigil lasuva vastutuse alus EIÕK artikli 5 lõike 1 punkt c, mitte selle konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkt f (Euroopa Inimõiguste Kohtu 2. mai 2017. aasta kohtuotsus Vasiliciuc vs. Moldova Vabariik, CE:ECHR:2017:0502JUD001594411, punktid 37 ja 38).
- 58 Siiski tuleb rõhutada, et põhikohtuasjas kõne all olev küsimus ei ole kuidagi võrreldav küsimusega taotluse esitanud riigi või taotluse saanud riigi vastutusega kohta, kui vahi alla võtmine on otsustatud väljaandmistaoitluse tõttu, mis põhineb sellisel riigisisel vahistamise otsusel, mille tegemisel on rikutud asjaomase isiku põhiõigusi. Käesoleva küsimuse eesmärk on üksnes kindlaks teha, milline teave tuleb süüdistatavale anda tema vahistamisel Euroopa vahistamismäärust täitvas liikmesriigis enne selle isiku üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile.

- 59 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa vahistamismäärusele tuleb tingimata lisada teave, mis võimaldab süüdistatava vahistamisel vahistamismäärust täitvas liikmesriigis anda sellele isikule piisavalt teavet, et täidetud oleksid EIÕK artiklist 5 tulenevad kohustused. Nimelt, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 42, saab vahistamismäärust täitvas liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse alusel vahistatud isik eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktides d ja e ette nähtud teabe, mis sisuliselt vastab direktiivi 2012/13 artiklis 6 nimetatud teabele, millega tagatakse sellele isikule, et täidetud on EIÕK artiklist 5 tulenevad nõuded, sest selle teabe abil on tal võimalik teada saada vahistamise põhjustest ja vajaduse korral esitada selle peale kaebus.
- 60 Sellest järeldub, et harta artiklid 6 ja 47 ei nõua, et vahistamismääruse teinud õigusasutus edastaks isikule, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus raamotsuse 2002/584 tähenduses, enne üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele riigisisese otsuse tema vahistamise kohta ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta. Selliselt tõlgendatud artiklid 6 ja 47 tagavad isikule kaitse, mis ei ole väiksem kui EIÕK artiklis 5 ette nähtud kaitse.
- 61 Teisena ei saa asuda teistsugusele järeldusele ka liikumis- ja elukohavabaduse, võrdvääruse põhimõtte ega vastastikuse usalduse põhimõtte alusel, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitas oma esimeses küsimuses.
- 62 Mis puudutab kõigepealt liikumis- ja elukohavabadust, siis viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalikule erinevale kohtlemisele, mis tuleneb asjaolust, et Euroopa vahistamismääruse subjektiks olev isik, kes on vahistatud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, saab kogu teabe tema suhtes alustatud riigisisese menetluse kohta alles siis, kui ta antakse üle vahistamismääruse teinud liikmesriigis, erinevalt isikust, kes on vahistamismääruse teinud liikmesriigis vahistatud riigisisese vahistamismääruse alusel.
- 63 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud Euroopa Kohtu praktikat ei saa sellise erineva kohtlemise olemasolu tuvastamiseks üle kanda, kuna see kohtupraktika puudutab spetsiifilist olukorda, kus liikmesriigi väljaandmist reguleerivad riigisisised õigusnormid näevad ette erineva kohtlemise olenevalt sellest, kas väljanõutav isik on selle liikmesriigi kodanik või teise liikmesriigi kodanik. Selle kohtupraktika esemeks olevad normid toovad nimelt kaasa tagajärje, et teiste liikmesriikide kodanikele, kes seaduslikult elavad taotluse saanud riigi territooriumil, ei anta väljaandmise eest kaitset, mis on tagatud viimati nimetatud liikmesriigi kodanikele, ja võivad seega kahjustada nende vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (vt selle kohta 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Ukrainale väljaandmine), C-398/19, EU:C:2020:1032, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 64 Nagu märgib Euroopa Komisjon oma kirjalikes seisukohtades, tuleb tõdeda, et võttes arvesse Euroopa vahistamismääruse mehhanismi eesmärki, mis nähtuvalt raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikest 1 on võimaldada tagaotsitav kinni pidada ja üle anda, et – raamotsuse eesmärki silmas pidades – toimepandud kuritegu ei jääks karistamata ja sellise isiku suhtes saaks läbi viia kriminaalmenetluse või ta kannaks ära talle mõistetud vabadusekaotusliku karistuse (13. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus MM, C-414/20 PPU, EU:C:2021:4, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika), siis süüdistatav, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus ja kes viibib muu kui selle liikmesriigi territooriumil, kus ta väidetavalt on kuriteo toime pannud, ei ole samas olukorras kui süüdistatav, kes on jäänud viimasena nimetatud liikmesriiki. Selleks et vältida karistamata jäämise ohtu, tuleb isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, enne

tema suhtes kriminaalmenetluse läbiviimist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevate asutuste poolt põhimõtteliselt nendele asutustele raamotsuse 2002/584 sätteid järgides üle anda. Alles siis, kui isik on nimetatud asutustele üle antud, on tema olukord seoses õigusega saada teavet kriminaalmenetluses, mida on tema suhtes alustatud vahistamismääruse teinud liikmesriigis, kus süütegu on väidetavalt toime pandud, võrreldav selle isiku olukorraga, kes ei ole sellest liikmesriigist lahkunud.

- 65 Seejärel tuleb analoogia alusel seoses võrdväarsuse põhimõttega, mille järgimine eeldab, et asjaomane õigusnorm, mille puhul on käesolevas asjas tegemist vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse normiga, on ühtemoodi kohaldatav nii liidu õiguse kui ka liikmesriigi õiguse rikkumisest tulenevate menetluste puhul, kui neil menetlustel on sarnane ese ja alus (10. veebruari 2022. aasta kohtuotsus *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (aegumistähtaeg), C-219/20, EU:C:2022:89, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika), märkida, et seda põhimõtet saab kohaldada ainult juhul, kui isik, kes on vahistatud Euroopa vahistamismääruse alusel, antakse üle selle liikmesriigi õigusasutustele. Sel ajal peab nimetatud põhimõtte kohaselt isikul olema menetluslike võimaluste osas, mida ei ole ette nähtud liidu õigusega, samasugused menetlusõigused nagu isikul, kes on selles liikmesriigis kinni peetud riigisisese õiguse alusel, sest nende olukord on nimetatud ajahetkel võrreldav.
- 66 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ei nähtu aga, et vahistatut oleks tema üleandmisel vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustele koheldud halvemini kui sellist isikut, kes on vahistatud selles liikmesriigis ainult riigisisest õigusest tuleneval alusel.
- 67 Lõpuks, nagu märgib komisjon, ei ole asjaolu, et erinevalt väljaandmismenetlusest ei nõua raamotsusega 2002/584 ette nähtud menetlus sellise riigisisese otsuse edastamist, millel põhineb Euroopa vahistamismäärus, mitte ainult vastastikuse usalduse põhimõttega vastuolus, vaid kujutab endast selle põhimõtte väljendust.
- 68 Nimelt on Euroopa Kohus oma otsustes korduvalt märkinud, et raamotsuse 2002/584 eesmärk on kuritegude toimepanemises süüdi mõistetute või kahtlustatavate üleandmise lihtsustatud ja tõhusa süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õiguslast koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhinedes suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema (22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus *Openbaar Ministerie* (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus), C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 42).
- 69 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et harta artikleid 6 ja 47, liikumis- ja elukohavabadust ning võrdväarsuse ja vastastikuse usalduse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et raamotsuse 2002/584 alusel Euroopa vahistamismääruse teinud õigusasutus ei ole kohustatud edastama vahistamismääruse subjektiks olevale isikule riigisisest otsust tema vahistamise kohta ja teavet võimalustest selle otsuse peale kaebuse esitamiseks, kui see isik viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis ega ole üle antud vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele.

Teine küsimus

- 70 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et selleks, et tagada kooskõla raamotsusega 2002/584, kohustab see vahistamismääruse teinud õigusasutust esiteks mitte edastama Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevale isikule enne tema üleandmist tema vahistamist käsitlevat riigisisest otsust ja

teavet selle otsuse vaidlustamise võimaluste kohta, isegi kui riigisisese õiguses on selline kohustus ette nähtud, ja teiseks, kui isik esitab hoolimata nimetatud teabe puudumisest kaebuse riigisisese vahistamise otsuse peale, võib seda kaebust arutada alles pärast isiku üleandmist.

- 71 Kõigepealt tuleb märkida, et teise küsimuse teine osa on hüpoteetiline. Teise küsimuse see osa põhineb eeldusel, et isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus ja kes on vahistatud seda vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, esitab enne üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis Euroopa vahistamismääruse aluseks olnud riigisisese vahistamismääruse kohta tehtud otsuse peale kaebuse.
- 72 Selleks et kindlustada nimetatud isiku põhiõiguste tagamine – mille tulemusel võib õigusasutus otsustada teha Euroopa vahistamismääruse –, on oluline, et sellel õigusasutusel oleks võimalus pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtusse, kuid sellise võimaluse osas kehtib tingimus, et esitatud küsimusele antud vastus on vajalik, et võimaldada kohtul teha süüdistatava suhtes uus Euroopa vahistamismäärus kooskõlas raamotsusega 2002/584 (vt selle kohta 28. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (õiguste deklaratsioon), C-649/19, EU:C:2021:75, punktid 38 ja 39), kuid sellega ei ole tegemist teise küsimuse teisele poolele antava võimaliku vastuse puhul. Järelikult on teise küsimuse see osa vastuvõetamatu.
- 73 Mis puudutab selle küsimuse esimest osa, siis tuleb esimesena analüüsida, kas raamotsusega 2002/584 on vastuolus see, kui vahistamismääruse teinud õigusasutus on riigisisese õiguse alusel kohustatud edastama Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevale isikule enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele riigisisese otsuse tema vahistamise kohta ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta.
- 74 Nagu on meelde tuletatud käesoleva otsuse punktis 64, on raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 1 kohaselt Euroopa vahistamismääruse mehhanismi eesmärk võimaldada tagaotsitav vahi alla võtta ja üle anda, et – raamotsuse eesmärki silmas pidades – toimepandud kuritegu ei jääks karistamata ja sellise isiku suhtes saaks läbi viia kriminaalmenetluse või talle mõistetud vabadusekaotusliku karistuse saaks täide viia.
- 75 Sellega seoses loodi raamotsusega 2002/584 lihtsustatud ja tõhusam süsteem karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmiseks õigusasutuste vahel, mis tulenevalt raamotsuse põhjendusest 5 võimaldab kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis olid omased enne raamotsuse vastuvõtmist eksisteerinud väljaandmiskorra (23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, punkt 54).
- 76 Selleks et lihtsustada ja kiirendada üleandmismenetlust raamotsuse 2002/584 artiklis 17 ette nähtud tähtaegu järgides, on raamotsuse lisas toodud vastav vorm, mille vahistamismäärust tegevad õigusasutused peavad täitma, märkides ära nõutud andmed. Nende andmete, mis on loetletud raamotsuse artiklis 8, eesmärk on anda minimaalne formaalne teave, mida on vahistamismäärust täitval õigusasutusel Euroopa vahistamismääruse kiireks menetlemiseks vaja, et teha viivitamatult üleandmisotsus (vt selle kohta 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, punktid 57 ja 59).
- 77 Kuna raamotsuse artikli 17 lõike 1 kohaselt tuleb Euroopa vahistamismäärust menetleda ja see täita viivitamatult, peab vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse kontrollimine, mille õigusasutus raamotsuse artikli 2 lõike 2 alusel peab läbi viima, olema tingimata kiire ja seega läbi

viidud Euroopa vahistamismääruses eneses sisalduva teabe alusel (3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus X (Euroopa vahistamismäärus – mõlemapoolne karistatavus), C-717/18, EU:C:2020:142, punkt 37).

- 78 Raamotsusega 2002/584 taotletud liikmesriikidevahelise üleandmismenetluse kiirendamise ja lihtsustamise nõue oleks aga ohus, kui vahistamismääruse teinud õigusasutus peaks enne sama riigi pädevatele asutustele üleandmist edastama Euroopa vahistamismääruses nimetatud isikule tema vahistamise kohta tehtud riigisisese otsuse ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta. Nimelt võib selle teabe ja otsuse edastamine takistada vahistamismäärust täitva õigusasutuse poolt nimetatud raamotsusega kehtestatud tagaotsitava isiku lihtsustatud üleandmissüsteemi rakendamist, kuna see asutus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi riigisiseste menetlusnormide nõuetekohase kohaldamise tagamiseks kohustatud veenduma, et süüdistatav on selle teabe kätte saanud.
- 79 Eelmises punktis kirjeldatud juhtum võiks väljaandmismenetlust oluliselt raskendada ja selle kestust oluliselt pikendada, ohustades raamotsusega 2002/584 järgitavat ja käesoleva otsuse punktides 64 ja 74 välja toodud eesmärki vältida isiku, kelle üleandmist taotletakse, karistamata jäämist.
- 80 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et raamotsusega 2002/584 on vastuolus see, et riigisisese õiguse kohaselt peab vahistamismääruse teinud õigusasutus edastama Euroopa vahistamismääruses nimetatud isikule enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele otsuse tema vahistamise kohta ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta.
- 81 Seda järeldust arvestades tuleb teisena märkida, et liidu õiguse esimuse põhimõte kehtestab liidu õiguse esmajärjekorras kohaldatavuse liikmesriikide õiguse ees ja paneb seega kõigile liikmesriikide asutustele kohustuse tagada erinevate liidu õigusnormide täiemahuline toime, liikmesriikide õigus ei saa mõjutada nende erinevate õigusnormide toimet nimetatud riikide territooriumil (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 53 ja 54).
- 82 Ehkki raamotsusel 2002/584 puudub juba EL lepingu enda kohaselt vahetu õigusmõju, on liikmesriikide asutustel selle siduvusest tulenevalt siiski alates kõnealuse raamotsuse ülevõtmistähtaja möödumisest riigisisese õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 71 ja 72).
- 83 Kuigi kooskõlalise tõlgendamise põhimõte ei saa olla alus riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendusele, nõuab see siiski, et võetaks arvesse riigisisest õigust tervikuna ning kasutataks selles õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada asjasse puutuva raamotsuse täieulatuslik toime ja saavutada raamotsuse eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (vt selle kohta 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 76 ja 77).
- 84 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see kohustab vahistamismääruse teinud õigusasutust tõlgendama riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses kooskõlas raamotsusega 2002/584, et see võimaldaks tagada raamotsuse eesmärgile vastava tulemuse, ja selle raamotsusega on vastuolus, kui riigisisese õiguse järgi peab see õigusasutus edastama Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevale isikule enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustele tema vahistamist puudutava riigisisese otsuse ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta.

Kolmas küsimus

- 85 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 86 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 6 ja 47, liikumis- ja elukohavabadust ning võrdväärsuse ja vastastikuse usalduse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, alusel Euroopa vahistamismääruse teinud õigusasutus ei ole kohustatud edastama vahistamismääruse subjektiks olevale isikule riigisisest otsust tema vahistamise kohta ja teavet võimalustest selle otsuse peale kaebuse esitamiseks, kui see isik viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis ega ole üle antud vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevatele asutustele.
2. Liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see kohustab vahistamismääruse teinud õigusasutust tõlgendama riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses kooskõlas raamotsusega 2002/584 (muudetud raamotsusega 2009/299), et see võimaldaks tagada raamotsuse eesmärgile vastava tulemuse, ja selle raamotsusega on vastuolus, kui riigisisese õiguse järgi peab see õigusasutus edastama Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevale isikule enne tema üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustele tema vahistamist puudutava riigisisese otsuse ja teabe selle otsuse peale kaebuse esitamise võimaluste kohta.

Allkirjad